

Grundsärskolan är till för ditt barn

Skolverket

Den här broschyren kan beställas från:

Fritzes kundservice

106 47 Stockholm

Tel: 08-690 95 76

Fax: 08-690 95 50

E-post: skolverket@fritzes.se

Beställningsnummer: 14:1403

Grafisk form: Typisk Form designbyrå

Omslagsfoto: Michael McLain

Foto inlagan: Michael McLain (s. 5, 9, 13, 16, 23)

Anette Andersson (s. 18, 21)

Upplaga: 1 000 ex

Tryck: Taberg Media Group, 2014

Stockholm mars 2014

Grundsärskolan ska ge elever med utvecklingsstörning en god grund för fortsatta studier och för att de aktivt ska kunna delta i samhällslivet. Undervisningen ska vara flexibel för att varje elev utifrån sina förutsättningar ska utvecklas så långt som möjligt mot läroplanens mål.

Utbildningen i grundsärskolan ska främja social gemenskap och utveckla elevernas förmåga att självständigt och tillsammans med andra kunna ta till sig, fördjupa och använda kunskaper.

Vem är grundsärskolan till för?

Grundsärskolan är en skolform som är anpassad till målgruppen elever som inte bedöms kunna uppnå grundskolans kunskapskrav därför att de har en utvecklingsstörning. Även elever som har fått en betydande och bestående begåvningsmässig funktionsnedsättning på grund av hjärnskada kan tas emot i grundsärskolan om man bedömer att de inte kan uppnå grundskolans kunskapskrav. Utbildningen omfattar årskurserna 1–9 och ska i så stor utsträckning som möjligt motsvara grundskolans.

I grundsärskolan är elevgrupperna oftast mindre än i grundskolan och kursplanerna och kunskapskraven är anpassade till målgruppen.

Hur påverkas barnets framtid?

Att gå i grundsärskola innebär att få en utbildning som är anpassad för elever med utvecklingsstörning och en undervisning som är anpassad till varje elevs behov och förutsättningar. Men grundsärskolan innebär vissa begränsningar när det gäller att i framtiden kunna utbilda sig och välja yrke. Därför är det mycket viktigt att kommunen gör en noggrann utredning för att kunna bedöma om eleven tillhör grundsärskolans målgrupp. Först därefter kan man fatta beslut om att eleven ska gå i grundsärskolan. Grundsärskolan ska bara erbjudas elever som verkligen är i behov av och har rätt till denna skolform.

Hemkommunen har en skyldighet att se till att vårdnadshavarna ges information om vilka konsekvenser det får för barnet på kort och lång sikt att gå i grundsärskolan istället för grundskolan.

Dokument som styr grundsärskolan

- Skollagen
- Skolförordningen
- Läroplanen för grundsärskolan 2011 med tillhörande kursplaner och kunskapskrav

KURSPLANER OCH KUNSKAPSKRAV

Kursplanen i varje ämne och ämnesområde beskriver varför ämnet eller ämnesområdet finns i skolan. Vidare beskriver den vad syftet med undervisningen är och vilka förmågor eleven ska ges möjlighet att utveckla.

Det centrala innehållet i varje kursplan beskriver vad lärarna ska behandla i sin undervisning. För grundsärskolan har man anpassat innehållet i alla kursplaner, framför allt när det gäller de teoretiska delarna. Det betyder att till exempel matematik och naturorienterande ämnen i större utsträckning är anpassade till eleverna i grundsärskolan medan ämnen som till exempel musik och bild är mer lika grundskolans. Språkval/moderna språk, till exempel spanska och tyska finns inte som ämne i grundsärskolan.

För varje kursplan finns också kunskapskrav som beskriver vilka kunskaper som krävs av eleverna för att nå de olika betygsstegen.

JÄMFÖRELSE MELLAN GRUNDSÄRSKOLANS OCH GRUNDSKOLANS TIMPLANER

	Grundsärskolan	Grundskolan
Bild	225	230
Hem- och konsumentkunskap	525	118
Idrott och hälsa	750	500
Musik	395	230
Slöjd	730	330
Svenska eller svenska som andraspråk	1 300	1 490
Engelska	180	480
Matematik	1 005	1 020
Samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap	695	885
Naturorienterande ämnen: biologi, fysik, kemi och teknik	785	800
Språkval		320
Elevens val	195	382
Totalt garanterat antal timmar	6 785	6 785
Därav skolans val	1 800	600

Antalet timmar i ämnena hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa och slöjd är betydligt fler i grundsärskolan än i grundskolan. Ämnet engelska har i grundsärskolan betydligt färre timmar än i grundskolan.

Inriktningen träningskola

Inom grundskolan finns också inriktningen träningskola. Träningskolan är till för elever som man har bedömt inte kommer att tillgodogöra sig hela eller delar av grundskolans ämnen. Istället läser eleverna ämnesområden.

Om skolan bedömer att en elev har förutsättningar för det, kan eleven läsa en kombination av grundskolans ämnen och ämnesområden.

I INRIKTNINGEN TRÄNINGSSKOLA FINNS

- Estetisk verksamhet

Behandlar i huvudsak områden inom musik, bild och slöjd.

- Kommunikation

Behandlar i huvudsak områden inom det svenska språket och modersmålet.

- Motorik

Behandlar i huvudsak områden inom idrott och hälsa.

- Vardagsaktiviteter

Behandlar i huvudsak områden inom hem- och konsumentkunskap och samhällskunskap.

- Verklighetsuppfattning

Behandlar i huvudsak områden inom naturvetenskap, teknik och matematik.

TIMPLAN FÖR GRUNDSÄRSKOLANS INRIKTNING TRÄNINGSSKOLA

Estetisk verksamhet	995
Kommunikation	995
Motorik	995
Vardagsaktiviteter	995
Verklighetsuppfattning	995
Elevens val	190
Fördelningsbar undervisningstid	1 500
Totalt garanterat antal timmar	6 665

Bedömning

Det är viktigt att lärarna hela tiden fortsätter att utmana och stimulera varje elevs lärande för att alla elever ska ges möjligheten att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. För att vårdnadshavare ska kunna följa sitt barns utveckling ska utvecklingssamtalen både vara framåtsyftande och tillbakablickande. Framåtsyftande för att beskriva hur eleven bäst kan stödjas och vilka insatser som kan behövas för att eleven ska nå kunskapskraven i de ämnen eller ämnesområden som eleven fått undervisning i. Bakåtblickande för att utvärdera elevens utveckling mot läroplanens mål och kunskapskraven i kursplanerna.

För de elever som läser ämnen i grundsärskolan görs bedömningar utifrån kunskapskraven i årskurserna 6 och 9. För grundsärskolans inriktning träningskola finns det två nivåer på kunskapskrav i slutet av årskurs 9; grundläggande kunskaper och fördjupade kunskaper.

INTYG, STUDIEOMDÖME OCH BETYG

Efter att en elev är färdig med sin utbildning i grundsärskolan ska han eller hon få ett intyg om sin utbildning. Om en elev eller vårdnadshavare begär det ska intyget kompletteras med ett allmänt studieomdöme. Studieomdömet ska beskriva elevens möjlighet att bedriva studier men innehåller inga betyg.

I träningskolans ämnesområden sätts inga betyg och bedömningen ska dessutom göras med hänsyn till varje elevs individuella förutsättningar.

I grundsärskolans ämnen sätts betyg som grundar sig på grundsärskolans kunskapskrav. Dessa betyg kan inte jämföras med betyg från grundskolan.

För att en elev ska få betyg måste eleven eller elevens vårdnadshavare begära det. En elev som huvudsakligen läser träningskolans ämnesområden men som läser något eller några grundsärskoleämnena kan begära betyg i det eller de ämnen eleven läser.

Efter grundsärskolan kan eleven söka till och fortsätta studera i gymnasiesärskola. Det är viktigt att veta att betygen i grundsärskolan inte ger

behörighet till de nationella programmen i gymnasieskolan. Däremot kan elever från grundsärskolan gå på introduktionsprogrammen yrkesintroduktion och individuellt alternativ i gymnasieskolan.

Som betyg ska något av betygsstegen A, B, C, D eller E användas. Kunskapskraven finns preciserade för betygsstegen A, C och E. Betyget E motsvarar godkänt och A är det högsta betyget. Om vårdnadshavarna eller eleven själv begär betyg i ett, flera eller alla ämnen eleven läst, ska betyg sättas i grundsärskolans ämnen i slutet av varje termin från och med årskurs 6 till och med höstterminen i årskurs 9 (terminsbetyg), och när ett ämne har avslutats.

Om en elev har läst något ämne efter grundskolans kursplaner ska eleven bedömas efter kunskapskraven utifrån den kursplanen och betyget ska i så fall vara ett grundskolebetyg. Det innebär att en elev kan få två betygsdokument: ett grundsärskolebetyg där betyg för de ämnen eleven läst enligt grundsärskolans kursplaner finns med, och ett grundskolebetyg där de ämnen finns med som eleven läst enligt grundskolans kursplaner.

Den som vill kan läsa mer om
läroplaner, kursplaner och kunskapskrav
på Skolverkets webbplats:
www.skolverket.se

Integrering i grundskolan eller sameskolan

Att gå i en grundsärskoleklass tillsammans med andra elever med likartade behov och förutsättningar kan, för en del elever, innebära ökade möjligheter till ömsesidiga relationer och kamratskap. Andra elever finner sig socialt väl tillrätta i grundskolan och då finns en möjlighet till integrering. Det innebär att hela eller delar av undervisningen bedrivs i en grundskoleklass men att eleven läser och bedöms utifrån grundsärskolans kursplaner.

Vårdnadshavare kan önska att deras barn ska vara integrerade i en grundskoleklass, men det är grundskolans och grundsärskolans huvudmän som beslutar om det är möjligt. Om det istället är så att skolan eller huvudmannen önskar integrera en elev är det bara möjligt om vårdnadshavarna går med på det.

Mottagande i grundsärskolan

– processen

Både en elev, elevens vårdnadshavare och personalen i förskoleklass eller grundskola kan väcka frågan om eleven kan gå i grundsärskola. När frågan har väckts om att grundsärskola kan vara ett alternativ är det elevens hemkommun (den kommun där eleven är folkbokförd) som ansvarar för att genomföra en utredning.

Utredningen ska ge svar på om eleven tillhör målgruppen för grundsärskolan. Att tillhöra målgruppen innebär dels att eleven har en utvecklingsstörning, dels att eleven inte bedöms kunna uppnå grundskolans kunskapskrav.

HUR GÅR EN UTREDNING TILL?

En utredning görs normalt när eleven går i förskoleklass eller senare när eleven redan går i grundskolan. Att starta en utredning måste ske i samråd med vårdnadshavarna. Vårdnadshavarna är, förutom eleven själv, en mycket viktig kunskapskälla i utredningen.

En utredning består av fyra fristående bedömningar; en pedagogisk, en psykologisk, en medicinsk och en social bedömning. Det är viktigt att alla delarna finns med för att få en så heltäckande bild som möjligt.

- Den pedagogiska bedömningen

Den pedagogiska bedömningen bör utföras av personal med specialpedagogisk kompetens. Syftet är att beskriva elevens förutsättningar att nå kunskapskraven i grundskolans alla ämnen. Bedömningen bör också

beskriva vad förskoleklassen eller skolan redan har gjort för att anpassa arbetet efter elevens behov och vilka resultat det har gett.

- Den psykologiska bedömningen

Den psykologiska bedömningen utförs av en legitimerad psykolog. Syftet är att visa om eleven har en utvecklingsstörning och, i så fall, i vilken grad. För att kunna påbörja en psykologisk bedömning behöver vårdnadshavarna först godkänna det.

Ett eller flera begåvningsstest genomförs för att visa vilken utvecklings-

nivå eleven befinner sig på. I den psykologiska bedömningen bör det också framgå hur eleven fungerar i sociala situationer (så kallade adaptiva förmågor). Båda dessa delar är lika viktiga för att kunna säga om eleven har en utvecklingsstörning eller inte. Psykologen kan ibland finna andra orsaker än utvecklingsstörning till elevens skolsvårigheter. Då behöver detta framgå av bedömningen.

- Den medicinska bedömningen

Den medicinska bedömningen utförs av en legitimerad läkare, eller någon annan hälso- och sjukvårdspersonal med adekvat utbildning. Syftet är att fastställa om det finns medicinska orsaker till elevens inlärningssvårigheter och om dessa tyder på att barnet har en utvecklingsstörning. För att kunna påbörja en medicinsk bedömning behöver vårdnadshavarna först godkänna det.

Läkaren kan ibland finna andra orsaker än utvecklingsstörning till att elevens skolsvårigheter. Då behöver detta framgå av bedömningen.

- Den sociala bedömningen

Den sociala bedömningen utförs av kurator eller någon annan med lämplig utbildning och syftar till att beskriva om det finns sociala orsaker, i eller utanför skolan, som kan bidra till elevens inlärningssvårigheter. Om det inte finns några sådana orsaker bör det framgå av bedömningen.

HAR ELEVEN RÄTT TILL GRUNDSÄRSKOLA?

Först när alla bedömningar är gjorda och utredningen är komplett kan man fatta ett beslut om elevens rätt till grundskola, det vill säga om hon eller han tillhör målgruppen. Ett sådant beslut fattas av hemkommunen.

VÅRDNADSHAVARNAS RÄTT ATT TACKA JA ELLER NEJ

Innan kommunen kan besluta om att en elev ska tas emot i grundsärskolan måste båda vårdnadshavarna skriftligen tacka ja till detta. Om bara en av dem tackar ja är det inte möjligt för barnet att gå i grundsärskolan.

Vårdnadshavarna har också rätt att tacka nej till en plats i grundsärskolan, trots att utredningen visar att barnet har rätt till ett mottagande. Kommunen är då skyldig att ta emot eleven i grundskolan och se till att eleven ges stöd på det sätt och i den omfattning som behövs för att ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Vårdnadshavarna kan när som helst under elevens tid i grundsärskolan begära att barnet ska gå över till grundskolan.

GRUNDSÄRSKOLA PÅ FÖRSÖK

Om en elev har erbjudits en plats i grundsärskolan men vårdnadshavarna är tveksamma till om det är en bra lösning, finns möjlighet att låta eleven gå i grundsärskolan på försök under högst sex månader.

BESLUT OM MOTTAGANDE

Efter att vårdnadshavarna har tackat ja fattar hemkommunen ett beslut om att eleven ska tas emot i grundsärskolan. Man behöver också fatta beslut om eleven i huvudsak ska läsa grundsärskolans ämnen eller ämnesområden (inriktningen träningsskola). Beslutet fattas av huvudmannen för utbildningen och bör grundas på vad som kom fram i utredningen.

Efter det ska eleven omedelbart läsa efter grundsärskolans kursplaner för ämnen eller ämnesområden. Om beslutet att en elev ska tas emot i grundsärskolan också innebär att eleven ska byta klass eller skola kan en

inskolning i grundsärskolan börja när som helst under läsåret, man måste inte vänta på att en ny termin börjar.

OM ELEVEN INTE ERBJUDS PLATS I GRUNDSÄRSKOLAN

En utredning kan visa att en elev inte har rätt till grundsärskola. Om hemkommunen har beslutat att eleven inte erbjuds grundsärskola trots att vårdnadshavarna önskar det kan de överklaga beslutet till Skolväsendets överklagandenämnd. Finns två vårdnadshavare måste båda vara överens om att överklaga beslutet.

SYNNERLIGA SKÄL

Ibland kan situationer uppkomma när vårdnadshavarna och hemkommunen inte är överens om vilken skolform som är bäst för barnet. Kommunen kan då besluta att eleven ska tas emot i grundsärskolan mot vårdnadshavarnas vilja. Detta kan bli aktuellt i de fall det bedöms att det finns synnerliga skäl med hänsyn till barnets bästa. Det är ovanligt att en kommun fattar ett beslut mot vårdnadshavarnas vilja. Om det skulle ske, måste beslutet tydligt motiveras med vilka skäl som ligger bakom. Beslutet går att överklaga till Skolväsendets överklagandenämnd.

FELPLACERAD ELEV

Om det på något sätt kommer fram att en mottagen elev inte tillhör målgruppen är det viktigt att hemkommunen ser till att eleven byter skolform och istället undervisas efter grundskolans bestämmelser.

Vill du läsa hela läroplanen?

Du kan beställa eller ladda ned läroplanen på Skolverkets
webbplats www.skolverket.se

Skolverket